

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2837 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2837 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917. CHICAGO 23, ILL., TOREK, 5. SEPTEMBRA (SEPT. 5), 1944 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 173

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Zavezniške armade dospele do Nemčije v dveh krajih!

Velika nacijska oborožena sila v nevarnosti uničenja!

Druga britska armada okupirala Antverp, belgijsko pristaniščno mesto. General Eisenhower razkril ogromne nemške izgube v Franciji. Zavezniki ubili in ujeli čez 400,000 sovražnikov. Kolone ruske armade začele prodirati proti Jugoslaviji po okupaciji Bukarešte. Znamenja kažejo, da bodo kmalu navezale stike s Titovo osvobodilno armado

LONDON, 5. sept.—Zavezniške armade so dospele do nemške meje pri Aachen in Perlu, se glasi uradni komunikacije. Možnost je, da so še udre na nemško ozemlje.

Druga britska armada je okupirala Antverp, veliko belgijsko pristaniščno mesto, po osvoboditvi Bruslja, belgijske prestolnice. Naznanilo pravi, da je prodrla 70 milj daleč v smeri Severnega morja in potisnila v past nemško oboroženo silo čez 100,000 vojakov.

Zavezniške kolone so prekorale holandsko mejo in zasedle Breda, strateško mesto, ki je oddaljeno samo 25 milj od Rotterdamu, velike holandske luke.

Pieter S. Gerbrandy, predsednik ubežne holandske vlade, je v svojem govoru po radiu napovedal, da bo Holandija kmalu osvobodljena, zeno pa je apeliral na ljudstvo, naj v vseh ozirih kooperira s zavezniki.

Govornik na partijski radiopostaji je dejal, da so ameriške čete že vkorakale v Nemčijo.

MOSKVA, 5. sept.—Ruske čete se naglo vale po dolinah ob reki Donavi v smeri Jugoslavije, kjer se bodo združile z osvobodilno armado, katere poveljnik je maršal Tito. Prve ruske čete so oddaljene samo 50 milj od jugoslovanske meje.

Ruske kolone so na ozemlju zapadno od Krajova, 110 milj proč od Bukarešte. Okupirale so Brasov, nemško vojaško trdnjavo v Karpatskem gorovju.

Zavezniški stan v Franciji, 2. sept. — Nesmrtni Verdun, slovi-ta trdnjava iz prve svetovne vojne, je padel. Okupirala ga je ameriška tretja armada, katere poveljnik je general George S. Patton.

Padec Verduna, ogegnega kamna Maginetove trdnjavske črte, na katero je Francija zidala svoje upanje ob izbruhu sedanje vojne, je velika ameriška zmaga. Verdun je oddaljen 50 milj od nemške meje.

Prve ameriške čete, ki so vkorakale v Verdun, je vodil polkovnik Edward McConnell. Američani so naleteli na nezaten odpor s strani nemške sile v predmestjih, ki pa se je kmalu podala.

Chauteau Thierry, Bellevue Wood, Soissons in Reims, kjer so grobovi ameriških in angleških vojakov, ki so padli v prvi svetovni vojni, so ostali daleč zadaj za ameriško armado, ki se valj proti Nemčiji. Ta prodira naprej s tako naglico, da je nastal problem zalaganja. Komunikacijske zveze so dolge čez sto milj. Oddelki te armade drobno odpor nemške sile.

General Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v Evropi, je naznanil, da nemške izgube v Franciji znašajo čez 400,000 ubitih in ujetih vojakov. To število ne vključuje izgub v zadnjih šestih dneh.

Zavezniki so zdrobili 20 nemških pehotnih in pet oklopnih divizij od invazije Normandije,

Vojna stopila v šesto leto

Zlom Hitlerjeve vojaške mašine blizu

LONDON, 2. sept. — Druga svetovna vojna, ki se je pričela, ko je Nemčija napadla Poljsko, je stopila v šesto, in kakor vse kaže, v zadnje leto. Hitler je takrat vrغل svoje armade v akcijo v pričakovanju, da bodo podjarmile ne samo Evropo, temveč ves svet.

Zdaj dobivajo Hitlerjeve hordde strahovite udarce na frontah na vzhodu, zapadu in jugu. Napovedi se slišijo, da je zlom nemške vojaške mašine, ki je v prvih letih vojne zmagovala povsod, blizu. Vojna v Evropi bo najbrže zaključena s popolnim porazom nemških armad v nekaj tednih.

Celo najbolj konservativni vojaški veščaki sodijo, da bo oborožena sila Hitlerjevega tretjega cesarstva zdrobljena pred zimo. Možnost je, da bo porazu te sile sledila civilna vojna v Nemčiji.

Ob izbruhu vojne je imela Nemčija čez osem milijonov mož pod orožjem. Splošno mnenje je, da ima Nemčija sedaj še dva milijona vojakov. Nemška letalska sila, ki je kontrolirala ozračje, je zdrobljena. Nagrabljeni plen v Ukrajini, Donski kotlini, Rumuniji in drugih krajih se je izmuznil iz Hitlerjevih rok. Vojna izmučenost v Nemčiji stalno narašča. Zavezniške armade prodirajo naprej na vseh frontah in drobne ostanke nemške oborožene sile, o kateri je Hitler trdil, da je nepremagljiva. Konec Nemčije kot močne svetovne sile je na vidiku.

Ali bo vojake na povratku v domovino pričakovala ta pošast—strah pred brezposelnostjo? Na to vprašanje moreta odgovoriti le vlada in kongres. Odvisno bo, kakšne gospodarske smernice bodo sprejete.

FRANCOSKA ZAČASNA VLADA PREVZELA OBLAST

Catroux imenovan za komisarja severne Afrike

PETAIN POD POLICIJSKIM NADZORSTVOM

PARIS, 2. sept. — Francoski narodni odbor, čigar predsednik je general Charles de Gaulle, je naznanil formiranje začasne vlade, ki je takoj prevzela oblast.

Andre Le Troquer, bivši socialistični poslanec, je bil izbran za komisarja osvobodjenih francoskih pokrajin. Ustanovljen je bil tudi vladni svet, kateremu načeljuje De Gaulle. Quartus Cerat, bivši senator, Henri Queuille in Francois Billoux so bili izbrani za komisarje krajev, ki so še pod okupacijo nemške sile.

Pozicijo vojnega ministra je dobil komunist Diethen; Andrien Texier, bivši delegat narodnega odbora v Washingtonu, je bil imenovan za ministra dela in socialnih zadev; Jean Monnet je dobil pozicijo ministra za zaloge. Ostali člani vlade so:

Zunanje zadeve — Rene Mas-sigli, bivši poslanik v Italiji.

Pravosodje — Francois de Menthon.

Kolonije — Rene Plevén.

Letalstvo — Fernan Grenier, bivši socialistični poslanec.

Finance — Pierre Mendes-France.

Informacije — Henri Monnet.

Komunikacije in trgovsko brodogojstvo — Rene Mayer.

Produkcija — Paul Giacobbi, bivši senator in profesor prava.

Prosveta — Rene Capitant.

Radio Alžir poroča, da so člani francoskega narodnega odbora in posvetovalne skupščine odpotovali v Pariz in da je bil ge-

Pavelič odstavil ministra Lorkoviča

Titovi partizani v bližini Belgrada

LONDON, 2. sept. — Nemška časniška agentura DNB poroča, da je dr. Ante Pavelič, "poglavnik" hrvaške države, odstavil dr. Mladena Lorkoviča, notranjega ministra, in da je Ante Vokič, vojni minister, imenoval dva vojaška častnika za naslednika.

Polkovnik Mato Prković, poveljnik ustašev, Paveličevih napadalnih čet, je bil imenovan za notranjega ministra. Odstavljen na sta bila tudi dva civilista, ki sta imela policijsko službo. To sta dr. Milutin Jurčić, direktor odbora za red in varnost, in dr. Josip Vragović, predsednik zagrebskega policijskega distrikta. Nasledila sta ju polkovnik Erih Lisak in major Ivan Kirin.

General Čanić je bil razrešen dolžnosti kot vrhovni poveljnik hrvaške oborožene sile. Njegov urad je prišel v območje vojnega ministrstva.

Radiopostaja Svobodna Jugoslavija poroča, da partizani maršala Tita, poveljnika osvobodilne armade, prodirajo proti Belgradu. Nekateri so že udri v predmestja in grmenje topov se sliši v Belgradu.

Poročilo dostavlja, da se partizanske enote vale proti severu, da navežejo stike z ruskiimi armadami v Rumuniji.

neral Georges Catroux imenovan za vrhovnega komisarja francoske severne Afrike.

Bern, Švica, 2. sept. — Zdaj je bilo razkrito, da se maršal Henri Petain, "načelnik" francoske države, nahaja pod nemškim policijskim nadzorstvom v gradu pri Morvillarsu v bližini švicarske meje. Nemški vojaki stražijo vse ceste, ki vodijo tja. Prej je bilo poročano, da so gestapovci ugrabili Petaina in ga odvedli v Nemčijo.

Domače vesti

Oblaki
Chicago, — Louis Turk in Frank Medved iz Chisholma, Minn., sta 1. sept. obiskala gl. urad in uredništvo Prosvete.

Pobit pri delu
Cliff Mine, Pa. — Dne 22. avg. se je v rovu težko ponesrečil Matevž Ušeničnik, član SNPJ. Ob steno ga je pritisnil jamski voziček. V kritičnem položaju se nahaja v bolnišnici Mercy v Pittsburghu.

Nov grob v Indiani
Indianapolis, Ind. — Dne 29. avg. je tukaj za srčno hibo umrl Anton Urbančič, član društva 34 SNPJ, doma od St. Petra na Krasu. Zapušča ženo, tri sinove (pri vojakihi), eno hčer, dva brata in sestro, vsi v Indianapolisu, v starem kraju pa dva brata.

Nov grob v Penni
Luzerne, Pa. — Tukaj je umrla 6. avg. Polona Kodra, stara 55 let, doma iz Zgornjega Tuhinja pri Kamniku, podmače Mazelova Polona. Zapušča moža, tri hčere in tri sinove, od katerih sta dva v vojni, eden v Franciji, drugi v Italiji. Dve hčeri, obe poročeni, živita v Clevelandu, marveč Mary Zakrajšek in Anna Arankar. Zapušča tudi štiri vnukinje in vnuka.

Ranjen na bojišču
Lincoln, Ill. — Družina Joseph Koznar je bila obveščena od vojnega departamenta, da je bil njihov sin Joseph 10. avg. težko ranjen v Franciji. Preko morja je bil poslan pred dvema letoma. Bil je v bitki v Afriki, potem v Siciliji in Italiji in sedaj na Francoskem. On je član društva 116 SNPJ, kakor tudi starši in sestra.

Iz Clevelanda
Cleveland, — Rose Malovašič je bila obveščena iz vojnega departamenta, da je bil 29. jun. ubit na evropskem bojišču njen nečak Frank Hren, ki je bil prvotno naznanjen kot pogrešan. Star je bil 26 let in pri vojakihi od dec. 1941. Poleg tete in strica zapušča očeta, sestro in brata pri mornarici. — V bolnišnici St. Alexis se nahaja Frances Perušek. — Poročili so se: Jean Jeglič in John T. Cowles, Henry Jeglič ter Elsie Grum (oba ženi-na sta vojaka na dopustu).

Divizija umetnega kavčuka razpuščena

Washington, D. C., 2. sept. — Divizija umetnega kavčuka odbora za vojno produkcijo je bila razpuščena. Ta je prva izmed vladnih agencij, ki je dokončala svoje funkcije. Bradley Dewey, ki je resigniral kot direktor te divizije, je izjavil, "da je dovršila svojo nalogo. Amerika ima dovolj kavčuka za vojaške potrebe in kmalu bo zadosteno tudi civilnim potrebam. Industrija umetnega kavčuka ostane in igrala bo veliko vlogo v ameriški ekonomiji."

Anglija odlikovala ameriške generale

LONDON, 2. sept. — Anglija je odlikovala pet ameriških generalov v znak priznanja zaslug in uspehov, ki so jih dosegli na bojiščih. Odlikovanja so dobili generali George S. Patton, Mantion S. Eddy, Robert McLure, Thomas J. Davis in Julius C. Holmes.

Francoske notranje sile zasedle Bordeaux

LONDON, 2. sept. — Francoske notranje sile so zasedle Bordeaux, drugo največjo pristaniščno mesto ob Atlantiku. Okupacijo je naznanil general Joseph Pierre Koenig, vrhovni poveljnik teh sil.

OGRSKA POD KONTROLO NEMŠKE OBOROŽENE SILE

Sofija naznanila zaprtje bolgarsko-turške meje

LJUTE BITKE V SLOVAKIJI

LONDON, 2. sept. — Ogrska, ogejni kamen v nacijski obrambi južnovzhodne Evrope, je na robu poloma, čeprav je prišla pod popolno kontrolo nemške okupacijske sile po kapitulaciji Rumunije pred zavezniki.

Radio Moskva poroča o izbruhu stavk na ogrskih železnicah in da je promet na treh glavnih progah, ki vodijo v Budimpešto, paraliziran. Med prebivalci je nastala panika kot posledica prodiranja ruskih armad v smeri Ogrske.

Radijsko poročilo iz Alžira, Afrika, pravi, da so nemške čete zasedle vsa glavna poslopja in strateške točke v Budimpešti. Vojaške straže, oborožene s strojnimi, so v vseh predelih mesta. Ogrski listi pod nacijsko kontrolo apelirajo na ljudstvo, naj bo mirno, zeno pa svari pred saboterji in partizani.

Sofija je naznanila zaprtje bolgarsko-turške meje, kar pomeni, da nemški diplomati, ki čakajo v Turčiji, ne bodo mogli zapustiti dežele. Vsa znamenja kažejo, da se Hitlerjeva agardba na Balkanu ruši kot posledica zmag sovjetskih armad.

(Nepotrjeno poročilo pravi, da je Doemo Sztojai, bivši ogrski premier, umrl v Budimpešti. On se je moral umakniti s pozornice zadnji tork. Nasledil ga je general Geza Lakatos kot predsednik vojaške vlade.)

Nemško poveljstvo je zagnalo tanke v boj proti slovaškim partizanom, ki se bore proti naciem pod poveljstvom češkega generala. Ljute bitke divljajo v Zilini, Trnavi, Galanti, Lucencu, Lévoču in Kezmareku.

Britska časniška agentura poroča, da se člani rumunske delegacije pogajajo z Rusi v Moskvi glede sklenitve premirja. Načelnik delegacije je Barbu Stirbey. Pričakuje se, da bo premirje kmalu podpisano.

Vlada zasegla premogovnike

Stavka za priznanje unije

Washington, D. C., 2. sept. — Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi administrator za kurirvo, je na podlagi Rooseveltove odredbe zasegel deset premogovnikov Ford Colliers Co. v Curtisvillu, Pa., in Rochester & Pittsburgh Coal Co. v Indiani, Pa.

Zasega je posledica stavke delovodij, ki je nastala, ko je bila zahteva za priznanje njihove unije zavrnjena. Ickes je naznanil, da bo obrat v prizadetih premogovnikih obnovljen.

Zaradi stavke delovodij mora počivati čez šest tisoč rudarjev. Premogovniki, katere je vlada zasegla, so producirali 28,460 ton premoga dnevno. O-ni, ki bi se upirali ukazu, da se morajo vrniti na delo, bodo obtoženi kršenja provizij Smith-Connallyjevega protistavkovnega zakona.

Dednost v naravi

Leon Detela

Večina vseh rastlin se razmnožuje spolno. Pri cvetnih rastlinah opravljajo spolno razmnoževanje cveti. Pri grahu n. pr. vidimo cvetočo vejico. Na posameznem cvetu opazimo zunaj najprej zeleno čašo, potem pa belo barvan venec. Če odtrgamo čašo in venec, opazimo deset dolgih tankih nitk, katerih vsaka ima na koncu droben mešiček, ki je v dozorelo cvetu poln mikroskopsko majhnih kroglic, plodna zrna ali cvetni prah zvanj. Drobne nitke z mešički so moški spolni organi graha in se imenujejo prašniki. Če potrgamo praznike, preostane od cveta samo še ženski spolni organ, ki se imenuje pestič. Vrh pestiča tvori ukrivljena nit, ki je na zgornji strani dlakasta in ki se imenuje brazda. Od brazde pride do tankem vratu do najvažnejšega dela pestiča, do plodnice, kjer opazimo več drobnih kroglic, semenskih osnov. Vsaka semenska osnova ima v sebi, med mnogimi drugimi, tudi eno majhno staničo. Lepa barva in vonj cveta pribavljata žuželke, ki iščejo v cvetih medu. Ker se nahaja med na dnu cevke, ki jo tvorijo zrasle prašne niti, v posebnih medovnikih, mora poseči žuželka, ki stika za medom, z glavico in z rilcem zelo globoko na dno cveta. Pri tem pa pride trebušna stran žuželke v dotiko z zreliimi prašniki, ki stresejo svojo vsebino, cvetni prah ali pelod, na žuželko. Ko prileti žuželka na drug cvet, se dotakne njena trebušna stran kocinaste brazde in pelodna zrna, s katerimi je žuželka posuta, ostanejo na brazdi. Prenos pelodnih zrn s prašnikov na brazdo imenujemo oprasenje.

Pri grahu in mnogih drugih rastlinah vrše ta posel žuželke, pri nekaterih prenaša pelod veter, ponekod pa se izvrši tudi samolastno oprasenje, tako da pride pelod na brazdo istega cveta.

Pelodna zrna začnejo pod vplivom sokov, ki jih izloča brazda, kaliti, iz njih raste tanka cevčica, ki prodira skozi vrat k semenski osnovi. Končno prodre v sredino semenske osnove, kjer se nahaja jajčna stanica. Na koncu drobne cevke se nahaja stanično jedro s protoplazmo, majhna spolna stanica, ki se združuje z jajčecem. Iz oplojene jajčne stanice nastane po mnogih tednih bodoče rastline, ki je napredno skrit v semenu. Seme nastane iz cele semenske osnove, strok pa iz cele plodnice.

Umetno izvršimo samooplodnjo tako, da preprečimo žuželkam dostop k cvetom (cvete pokrijemo s papirnato vrečko ali s čim podobnim, dokler se niso dozoreli) in da prenesemo s čopičem pelod, ko dozori, na brazdo istega cveta. Semena, ki nastanejo, vsadimo in če povzročimo samooplodnjo smotrebno mnogo rodov zapored, dobimo končno semena, ki pripadajo isti čisti liniji, ravnotako pa pripadajo seveda čisti liniji tudi kaliki in zelene rastline, ki se razvijejo iz njih.

Zanimivo je podrobneje preučevanje katerekoli lastnosti pripadnikov iste čiste linije, n. pr. njihove teže. Danski prirodovedec Johannsen, ki se je največ bavil s čistimi linijami, je vzgojil vse polno različnih čistih linij fižol, ki jih je označil z različnimi črkami. Eno takih linij je nazval M. Določena rastlina te linije mu je dala 205 semen, ki so se, kljub temu, da so imela vsa enako idioplazmo, zelo razlikovala po svoji teži. Najmanjša so tehtala 20, največja pa 65 stotink grama. Ko je porazdelil vseh 295 fižolov v razrede, tako da so tvorili razred najlažjih fižolov fižoli s težo 20 do 25 stotink grama, naslednji razred fižolov s težo 25—30 stotink grama itd., je dobil sledečo razporeditveno:

Najmanj pripadnikov izkazuje razreda na skrajni levi in na skrajni desni. Čim bolj se pa bližamo s skrajne leve, oziroma s skrajne desne razrede, ki vsebuje fižole s povprečno težo te linije, t. j. 40—45 stotink grama, tem bolj narašča število posameznih fižolov v vsakem razredu. Največ pripadnikov pa najdemo ravno v razredu s težo 40—45 stotink grama. Skušali si bomo pojasniti, zakaj so najredkejši fižoli z izredno majhno oziroma izredno veliko težo in zakaj je največ poedincev ravno v razredu povprečnežev.

Kakor vsako živo bitje so tudi posamezna fižola rezultat razvoja, ki je potekel v okviru, ki ga določa svojstvena idioplazma dotične čiste linije. Vsako seme je nastajalo pod vplivom nerazličnejših pogojev, od katerih nekateri razvoj pospešujejo, drugi pa ovirajo. Ugodno vplivajo na potek razvoja in s tem tudi na težo: majhno število strokov na isti veji, majhno število semenskih osnov v stroku, veliko število listov na veji, veliki listi, ugoden položaj listov napram svetlobi, tako da si ne delajo sence in da so vsi osvetljeni itd. Neugodno vplivajo na potek razvoja: veliko število strokov na isti veji, veliko število semenskih osnov v stroku, majhno število listov na veji, majhni listi, neugoden položaj listov napram svetlobi itd.

Vsak pogoj prve skupine povzroča, da dobiva razvijajoča se semenska osnova veliko hrane, vsak pogoj druge skupine pa povzroča, da dobiva razvijajoča se semenska osnova le malo hrane. Za število strokov na veji in za število semenskih osnov v stroku nam je to takoj razumljivo, ker čim več semenskih osnov se razvija, tem manj hrane odpade na vsako in obratno. Število ter velikost listov in njihov položaj napram svetlobi so pa važni razvojni činitelji radi tega, ker nastajajo predvsem v zelenih listih in le pod vplivom svetlobe hrana, ki jo rabijo razvijajoče se rastlinski organi in tudi seme.

Čim večji so listi in čim več jih je in čim boljše so izpostavljeni svetlobi, tem več hrane bo nastalo v njih in tem večja bodo semena. Nikdar ni že v naprej določeno, kateri razvojni činitelji bodo vplivali na potek razvoja posameznega semena. Razvojni činitelji so med seboj čisto neodvisni in se družijo v posameznem primeru čisto slepo, čisto slučajno.

Izredno redki so primeri, kjer nastaja posamezno seme pod vplivom samih ugodnih ali samih neugodnih pogojev, radi tega je tudi število izredno velikih, oziroma izredno malih fižolov izredno majhno. Češči so slučaj, ko vpliva na potek razvoja mnogo ugodnih in malo neugodnih, oziroma mnogo ne-

ugodnih in malo ugodnih pogojev. Najpogostejše pa poteka razvoj pod vplivom enakega števila ugodnih in neugodnih pogojev (n. pr. majhno število strokov, veliko število semenskih osnov v stroku, veliki listi, majhno število listov, ki si delajo le deloma senco). V skladu s tem je tudi število povprečno težkih fižolov največje.

Kar velja za težo fižolovih semen, velja za vsako drugo njegovo lastnost: barvo semena, dobo razcvetanja, odpornost proti boleznim itd. in sploh za katerokoli lastnost katerekoli živega bitja. Povsod opažamo, da je največ poedincev, ki imajo razvito to ali ono lastnost v povprečni meri, in izredno malo takih, kjer bi bila ta lastnost skrajno pretirana bodisi v ugodnem ali v neugodnem smislu.

Katerokoli lastnost živih bitij proučujemo, vsaka je rezultat razvoja, ki je potekal pod vplivom svojstvene idioplazme in zunanjih pogojev, ki so, kakor nanese slučaj, v celoti več ali manj ugodni ali neugodni.

Lahko razumljivo nam bo sedaj, da morajo imeti vsi pripadniki iste čiste linije enakovrstno potomstvo. Majhno fižolovo seme je le slučajno majhno, ker je nastajalo pod vplivom samih neugodnih pogojev. Semena, ki bodo nastala na rastlini, ki zraste iz njega, bodo imela isto idioplazmo, ne bodo pa nastajala pod vplivom samih neugodnih pogojev. Semena, ki bodo nastala na rastlini, ki zraste iz njene bodo pa nastajala pod vplivom samih neugodnih pogojev, ker zunanji pogoji se družijo med seboj vedno čisto slepo, zgolj po naključju.

Rastlina, ki je vzklila iz 20 stotink težkega semena, ne bo imela samo majhnih, lahkih semen, temveč ta semena bomo lahko razdelili v 9 razredov od 20—65 stotink grama in v vsakem razredu bo zopet razmeroma isto število poedincev, kot v čisti liniji M, čije pripadnik je bil le slučajno razvit fižol, ki smo ga posadili. Enako ne bo obrodil težak fižol, če ga vsadimo iz samih težkih zrn, ker izredno težak fižol je bil le slučajno nastal v samih ugodnih okoliščinah. Okoliščine pri nastajanju njegovih semen bodo le v kakem redkem primeru tako ugodne, kot so bile pri njegovem razvoju. V splošnem bodo takšne, kot so bile pri prvotnih 295 semnih čisti liniji M. Če vsadimo povprečen fižol, bomo dobili v strokih povečini same povprečneže, pojavili se pa bodo tudi drobnjaki in debeluhi, in sicer v istem številčnem razmerju, kot v čisti liniji, iz katere smo izhajali. Če gojimo čisto linijo, je vseeno, kakšne poedince izbere mo za razplod. Potomci poedincev s slabo, povprečno ali močno razvito lastnostjo bodo pripadali zopet isti čisti liniji kot njihovi starši, z istim številčnim razmerjem poedincev v posameznih razredih.

(Dalje prihodnjič.)

Vlada argentinske province zaslega elektrarne

Buenos Aires, Argentina, 31. avg. — Vlada province Entrerios je zaslega elektrarne kompanije Electricidad del Este Argentina, podružnice American Foreign Power Co. Prej je vlada zaslega elektrarne te kompanije v Parani in Colonu.

Prizor iz vojaške kantine, ki jo vzdržujejo čikaške unije CIO za vojsake. V to kantino radi zahajajo vojaški-unionisti, kjer se lahko zabavajo v družbi članic raznih unij.

O takozvani sredini

(Radio-govor prof. Borisa Furmana v Londonu 8. julija 1944.)

Ponovno sem govoril s tega mesta o onih nesrečnih sinovih slovenskega naroda, katere je kriminalna klika prevarala in pregoljufala, da so se podali v službo okupatorja in mu pomagali v borbi proti Osvobodilni fronti. Malo je teh nesrečnežev in njih usoda je zapečatena, kolikor se ne javijo nemudoma najbližjemu poveljstvu NOV. Sodba zgodovine je neizprosna, in enako je sodba njenega izvrševalca, naroda, ki mora v svrhu samoohranitve eliminirati iz svoje telesa kali kriminalne infekcije.

O teh nesrečnežih, kratkega ali zmešanega razuma, ne bom več govoril in ne bom jih znova in znova pozival, naj svojo zmožnost spoznajo, spregledajo in se podajo na pravo pot. Če jih daleč niso mogli prepričati, razloži etike in proste človeške dostojnosti, in — kar je pri teh tipih odločilnejše — če jih zgolj sebični oportunistični račun še vedno ni uveril, da si morejo rešiti golo življenje samo, če takoj desertirajo iz belogardističnih formacij in skušajo z aktivnim dejanjem oprati od sebe kri, ki so jo prelili v bratomornih vojni, jim ni pomoči. Propadli bodo, neslavno in nečastno.

A za temi nesrečnimi zapeklanci, kratkega ali zmešanega razuma, so stali ljudje z visoko razvitim preračunajočim razumom, a mrzlega srca. Da sebe ohranijo na oblasti, so si izmislili nečuvstvo laž, da je vera v nevarnosti in da je borba proti OF verda dolžnost. Na lastno pooblasto so organizirali, izrabljajoče verske institucije, razpredeno ovađusko mrežo po vsej Sloveniji in jo postavili v službo okupatorja. Oni so organizatorji belo — in plavogardističnih formacij za aktivno borbo ob strani okupatorja proti NOV.

Ti ljudje niso kratkega ali zmešanega razuma. Sprevideli so že, da so stavili na napačnega konja in da tečejo naciističnimi okupatorjem poslednje minute. Nekateri od njih so se že spravili na varno, v strahu pred svetim maševanjem naroda, in prepustili izvrševalce svojih ogabnih načrtov usodi. Nekateri pa so še ostali na terenu, odločeni, da še nadalje uporabljajo zvijačo in prevaro. Igra jim je tolikokrat uspela, zakaj jim ne bi še enkrat, si mislijo. Če jim ni uspel račun z okupatorjem, zakaj jim ne bi sedaj uspel račun z zavezniki?

Pomislekov najpreprostejših dostojnosti ti ljudje ne poznajo; in če so sedeli pri banketih s fašističnimi mogotci in generali, če so potem napivali nemški vojni in gestapovski gospodi, zakaj ne bi jutri sedeli za isto mizo z zavezniškimi generali? Zagotavljali bi jih kako so s srcem bili vedno na njih strani, kako so obsojali početje črnih in rjavih srajc, in seveda, tudi bele in plave garde.

A po drugi strani — tako bodo govorili — je tudi OF mnogo zagrešila. V OF, tako bodo dejali, svetohilsko zavijajo očli, so večinoma mladi ljudje, brez političnega izkustva, mnogo idealizma in v njih. A prenapetosti so in z njimi je treba ravnati modro in prizanesljivo, pa bodo že prišli na pravo kot, kakor izgubljeni sin. Seveda, to gre brez besede, priznati morajo naše izkušeno vodstvo in se nam ukloniti.

Ta račun takozvane sredine so ne bo posrečil, in važno je, da oni v Ljubljani, ki računajo na prizanesljivost, ali bolje rečeno, na naivnost zaveznikov, to vedo. Nobena zunanja sila ne bo rešila kolaboracionistov, direktnih ali indirektnih, od zaslužene kazni; edini, ki jih more rešiti in jim vrniti vrednote človeške dostojnosti, je slovenski narod sam. Slovenski narod je suveren, šel je skozi dolgo in trdo šolo življenja, ter bo pravičen in nepristranski sodnik. — (ZOJSA)

Vesti iz Jugoslavije

PREDSEDNIŠTVO ČRNOGORSKEGA ZBOROVANJA

Emisija postaje Svobodne Jugoslavije od 16. t. m. prinaša poročilo o tretjem zborovanju Antifašističnega sveta za Črno goro in Boko, ki je spremenjeno v Črnogorsko antifašistično skupščino narodnega osvobodjenja.

V predsedstvo zborovanja so izbrani sledeči: Predsednik dr. Niko Miljanič, vseučiliški profesor in dosedanji predsednik Sveta. Podpredsedniki: Božo Ljumič, Jovan Cetković in Petar Tomanović. Tajnika: Zdenko Zeković in Vlado Lazarevič.

Členi predsedstva: Brigadni general Ivan Milutinović-Radovič, brigadni general Peko Dapčević, odvetnik Sijesto Pavlič, predsednik zveze poštnih, telefonskih in telegrafskih nameštencev, Mihajlo Grbič; divizijski general Savo Celebič; odvetnik Blažo Jovanović; predsednica Antifašistične ženske fronte, Marija Mitrovič; polkovnik Mirko Krđević; dr. Mehmed Odžić in delavec Andrija Mugosa.

Sledili so govori Mihe Marinkota, zastopnika Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta; Janeza Ribarja, komisarja devetega kora; Lidijske Senčurjeve, Janeza Stanovnika ter zastopnikov Slovenske ženske antifašistične fronte in Mladinske zveze. — ZOJSA.

ZBOROVANJE V VIPAVSKI DOLINI

Velika množina ljudstva se je 30. julija t. l. zbrala v Vipavski dolini v slovenskem Primorju, kjer se je vršilo ljudsko zborovanje v prisotnosti 6.000 ljudi iz vseh krajev Primorja. Ljudje so prihajali v manjših grupah, da bi se izognili pazljivosti sovražniških postojank, ali so v nekaterih krajih vendar morali z boji predreti sovražniškove linije.

Podpredsednik Pokrajinskega odbora za slovensko Primorje dr. Jože Vilfan je odprl zborovanje s kratkim govorom, a za njim sta govorila zastopnik rdeče armade polkovnik Ibočenko in zastopnik anglo-ameriške vojske misije, major Waugh.

Sledili so govori Mihe Marinkota, zastopnika Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta; Janeza Ribarja, komisarja devetega kora; Lidijske Senčurjeve, Janeza Stanovnika ter zastopnikov Slovenske ženske antifašistične fronte in Mladinske zveze. — ZOJSA.

Nekaj podatkov o življenju v hitlerjevi Evropi

Napisal Herbert Seligmann

Vprašanja, ki slede, bodo nekoliko bolj jasna, kako žive ljudje v podirajoči se Hitlerjevi takozvani evropski trdnjavi. Odgovore dajejo časopisi, ki izhajajo v teh nesrečnih deželah in radiodajke, katerim narekuje Goebbels, kaj smejo povedati in kaj ne. Podatki so bili zbrani v Washingtonu.

Kdo si more preskrbeti novo obleko v Hitlerjevi Nizozemski? List, ki izhaja v Utrechtu, odgovarja na to vprašanje naslednje: "Dovoljenje za nakup dobe samo osebe, ki nimajo več niti ene same obleke, ki bi mogla še služiti. Odveč bi bilo torej, da bi nekdo, ki ima še eno tako obleko, da jo je mogoče obleči, prošil za dovoljenje za nakup."

Kako si preskrbiš v Franciji pod Hitlerjevo oblastjo primerno hrano, ako si bolan ali pa star, in potrebuješ posebno hrano za svojo dieto? Odgovor je enostaven — ne dobiš je v nobenem slučaju. List Le Journal poroča, da dobi vsak zdravnik od zdravniškega sveta po pet tiskalnih formularjev na vsakih 1000 prebivalcev v njegovem okraju. Posledica je, da morajo ostati stari ljudje, ki ne morejo prežvečiti tistega žilavega mesa, ki je sem in tja še na razpolago, brez hrane, ki bi odgovarjala njihovim potrebam. Ista usoda zadene seveda vse take osebe, ki nimajo dovolj denarja, da bi plačale zdravnikov račun.

Kako pa je s sladkorjem v Rumuniji? Brez njega moraš živeti. List Curentul poroča, da je bilo sicer naznanjeno, da bodo razdeljevali sladkor, toda pripominja obenem, da ga prodajalne še vedno nimajo na prodaj.

Kaj je s surovim maslom v tej bogati mlekarso-poljedelski deželi, ki je imela pred vojno vsega na razpolago v Nizozemski? List Telegraf pravi naslednje: "Ne gre, da bi ljudstvo zahtevalo ravno surovega masla. Zadovoljno mora biti, ako dobi margarino ali pa kuhinjsko mast, kadar primanjkuje surovega masla. V bodoče bodo dobivali mali otroci samo še otroško hrano in v glukozi mesto kot dozdaj, otroško hrano, riž, glukozo in zdrob."

Kakšna je hrana na Norveškem? Odgovor: "Nezadostna." List Dagens Nyheter poroča, da mora Norveška, ki je uvažala od leta 1940 naprej približno 40 odstotkov svojega živeža iz Nemčije — pred vsem moko za kruh — zdaj živeti brez tega približaka. Ministerstvo za poljedelstvo je odredilo, da je treba posejati vsak najmanjši kosček zemlje — celo mestne parkle!

Kaj pa, kadar pridete nekoliko pozno v svojo običajno gostilno? Slabo je za vas. Nemški radio poroča naslednje: "Polnoma nedopustno je, da prihajajo ljudje v gostilne že ob pol dvanajstih in potem pojedjo na hitro vse take jedi, ki se jih dobi brez odmerkov ali pa za sorazmerno ugodno oddajo odmerkov. Delavci, ki pridejo pozneje na kosilo, morajo oditi lačni. ... Pojavilo se je tako veliko število ljudi, ki jedo več kot svoj delež, da se to mora končati. Ti požrešneži si preskrbejo po dva ali tri obede brez odmerkov na ta način, da hodijo iz gostilne do gostilne in naročajo po-

Gavrilovič imenovan za pomočnika ministrstva zunanjih zadev

Dr. Stojan Gavrilovič, bivši svetnik ministrstva zunanjih zadev, je s kraljevo odredbo imenovan za pomočnika ministra zunanjih zadev Jugoslavije.

Dr. Stojan Gavrilovič je pred kratkim odpotoval iz New Yorka na poziv jugoslovanske vlade. Tekom svojega bivanja v Združenih državah se je aktivno udeleževal pri tukajšnjem delovanju za zmago demokratične Jugoslavije in javno propagiral idejo narodnega osvobodilnega gibanja pod vodstvom maršala Tita.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Ameriški vojniki zapuščajo invazijsko ladjo ob obali južne Francije, kjer niso našli skoraj nobene opozicije s strani nacijev. Prvi dan invazije so bile žrtve zelo majhne.

Po invaziji južne Francije je del zavezniške vojske pustil na strani važna pristaniška mesta Toulon in Marseille in prodiral naprej proti zelo važni strateški točki, ki jo predstavlja trikotno ozemlje (belina), kjer se nahajajo važna cestna in železniška križišča, ki vodijo od pristanišč severno v dolino Rhone.

